

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia.....2006 r.

w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 i Nr 277, poz. 2742 oraz z 2005 r. Nr 180, poz. 1496) zarządza się co następuje:

§ 1.

Rozporządzenie określa organizację i warunki przygotowania oraz sposób funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwość organów w tych sprawach, dla zapewnienia zewnętrznego bezpieczeństwa państwa i sprawowania ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności kraju.

§ 2.

Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) alarm - sygnał z dowolnego źródła informujący, że zostało wykryte skażenie powstałe na skutek katastrofy naturalnej lub technologicznej, działań terrorystycznych lub w sytuacji zagrożenia wojennego lub wojny;
- 2) alarmowanie - działania mające na celu natychmiastowe przekazanie sygnału do właściwych terytorialnie władz, służb i ludności na danym terenie, informującego o zagrożeniu skażeniem, skażeniu lub o innym zagrożeniu wymagającym natychmiastowego działania;
- 3) analiza skażeń - prowadzenie działań mających na celu określenie rodzaju skażenia oraz jego parametrów z wykorzystaniem obserwacji, pomiarów i standardowych procedur analitycznych;
- 4) monitoring skażeń - systematyczną obserwację prowadzoną w określonych geograficznie punktach lub obszarach w celu wykrywania uwolnionych do środowiska materiałów powodujących skażenie lub stwierdzenia zmian stopnia tego skażenia;
- 5) obserwacja - prowadzenie działań, w określonych geograficznie punktach lub obszarach, mających na celu wykrycie źródła skażenia lub ogniska zakażenia, miejsc uwolnienia do środowiska materiałów powodujących skażenie lub stwierdzenie zmian stopnia tego skażenia, jak też czasu jego powstania;
- 6) ostrzeganie - działania mające na celu przekazanie komunikatów i informacji uprzedzających o prawdopodobnych zagrożeniach i zalecających podjęcie działań zabezpieczających i ochronnych oraz instruujące o sposobach wykonania takich działań;
- 7) pomiar - prowadzenie w sposób ciągły lub w odstępach czasu, zdalnie lub w sposób bezpośredni, w określonych geograficznie punktach lub obszarach działań mających na celu uzyskiwanie informacji na temat parametrów skażenia;

- 8) powiadamianie - przekazanie, przy użyciu wszelkich dostępnych środków, określonych sygnałów lub informacji mających na celu zaalarmowanie właściwych władz i ludności o możliwości wystąpienia, wystąpieniu lub ustąpieniu zagrożenia skażeniem oraz przekazanie sposobu postępowania w danym przypadku;
- 9) prognozowanie - dokonywanie oceny rozwoju sytuacji wynikającej z wystąpienia skażenia z jednoczesnym przewidywaniem i przedstawianiem możliwych skutków skażenia środowiska naturalnego, w szczególności gruntu, wody, powietrza, powierzchni ciała ludzi lub zwierząt, a także określanie wynikających z tego skutków dla funkcjonowania sfery publicznej i obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa;
- 10) rozpoznanie skażeń - to działanie mające na celu stwierdzenie obecności substancji promieniotwórczych, środków biologicznych lub chemicznych jak również uzupełnienie i potwierdzenie wstępnych meldunków;
- 11) skażenie - zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w szczególności gruntu, wody, powietrza, powierzchni ciała ludzi lub zwierząt, toksycznymi środkami chemicznymi, materiałami promieniotwórczymi lub zakaźnymi czynnikami biologicznymi, niezależnie od ich rodzaju i czasu oddziaływania tego zanieczyszczenia;
- 12) systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach - powiązany organizacyjno -technicznie zespół elementów przeznaczonych do identyfikacji skażeń, wytwarzania, gromadzenia, przetwarzania i wstępnej analizy informacji o uwolnieniu do środowiska, toksycznych środków chemicznych, materiałów promieniotwórczych, zakaźnych czynników biologicznych i powstania ognisk zakażeń, a także powstałych w następstwie takich zdarzeń skażeniach oraz potencjalnych źródłach tych zagrożeń;
- 13) systemy - systemy obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach, funkcjonujące lub uruchamiane i rozwijane w sytuacjach wystąpienia skażeń powstałych na skutek katastrof naturalnych, technologicznych i działań terrorystycznych lub w sytuacji zagrożenia wojennego i wojny;
- 14) wykrywanie skażeń - działanie realizowane w określonym rejonie i czasie w celu potwierdzenia lub wykluczenia obecności toksycznych środków chemicznych, materiałów promieniotwórczych i zakaźnych czynników biologicznych;
- 15) zakażenie - skutki skażenia ludzi lub zwierząt zakaźnymi czynnikami biologicznymi.

§ 3.

1. W przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, w szczególności stanu klęski żywiołowej, w celu zapobieżenia skutkom katastrofy naturalnej, awarii technicznej lub działań terrorystycznych, mogących spowodować wystąpienie skażeń chemicznych, biologicznych lub promieniotwórczych, a także w przypadku przeprowadzania ćwiczeń i treningów, o których mowa w § 11, systemy funkcjonują lub są uruchamiane i rozwijane w ramach jednolitego krajowego systemu wykrywania skażeń i alarmowania, zwanego dalej "krajowym systemem".

2. Nadzór i funkcje koordynacyjne nad funkcjonowaniem krajowego systemu sprawuje Minister Obrony Narodowej przy pomocy centrum dyspozycyjnego, którego rolę pełni Centralny Ośrodek Analizy Skażeń Sił Zbrojnych.

3. Minister Obrony Narodowej we współpracy z ministrami właściwymi do spraw: wewnętrznych, zdrowia, środowiska oraz zasobów wodnych opracowuje, aktualizuje i uruchamia stosowne plany i procedury współdziałania jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez tych ministrów w realizacji zadań w ramach krajowego systemu.

§ 4

W skład krajowego systemu wchodzi:

- 1) systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach obejmujące:

- a) system wykrywania skażeń Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej - nadzorowany przez Ministra Obrony Narodowej,
  - b) sieci i systemy nadzoru epidemiologicznego i kontroli chorób zakaźnych w kraju oraz krajowe punkty kontaktowe dla międzynarodowych systemów nadzoru nad zagrożeniami zdrowia lub życia dużych grup ludności - nadzorowane przez ministra właściwego do spraw zdrowia,
  - c) system stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych, których działania koordynuje Prezes Państwowej Agencji Atomistyki,
  - d) nadzorowane przez wojewodów wojewódzkie systemy wykrywania i alarmowania oraz wojewódzkie systemy wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, o których mowa w § 3 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz. U. Nr 96, poz. 850);
- 2) organy i jednostki organizacyjne dokonujące analizy i oceny sytuacji skażeń oraz dokonujące opracowywania, ogłaszania i wprowadzania działań interwencyjnych, obejmujące:
- a) jednostki organizacyjne prowadzące działania interwencyjne w sytuacji wystąpienia skażeń - nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych,
  - b) formacje obrony cywilnej przeznaczone do monitoringu, wykrywania i rozpoznania skażeń oraz alarmowania o skażeniach - tworzone i nadzorowane, przez podmioty wymienione w art. 138 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony,
  - c) inne organy i jednostki organizacyjne dokonujące obserwacji, pomiarów i powiadamiania o skażeniach na terenie kraju, włączone do systemów, o których mowa w § 1, na podstawie umów i porozumień - zgodnie z tymi porozumieniami.

§ 5.

Systemy, o których mowa w § 1, powinny działać w sposób zapewniający jednolitość funkcjonowania oraz wzajemną interoperacyjność, w szczególności poprzez stosowanie:

- 1) takich samych metodyk i procedur obserwacji i pomiarów skażeń;
- 2) takich samych formatów meldunków i informacji o skażeniach;
- 3) identycznych procedur przekazywania meldunków i informacji o skażeniach;
- 4) jednolitego schematu obiegu i wymiany informacji o skażeniach.

§ 6

1. Jednolitość i interoperacyjność funkcjonowania systemów wchodzących w skład krajowego systemu zapewniają organy, którym te systemy podlegają lub które je nadzorują.

2. Koordynację w zakresie jednolitości i interoperacyjności funkcjonowania systemów wchodzących w skład krajowego systemu zapewnia Minister Obrony Narodowej.

§ 7.

Systemy wchodzące w skład krajowego systemu zapewniają w szczególności:

- 1) realizację sojusznicznych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej oraz zobowiązań wynikających z ratyfikowanych porozumień międzynarodowych w zakresie obserwacji, pomiarów, analiz prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wprowadzanie przedsięwzięć dotyczących ochrony przed skażeniami i związanych z tym stanów alarmowych zgodnie z procedurami określonymi w Wykazie Przedsięwzięć Narodowego Systemu Pogotowia Kryzysowego, przyjętym przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 31 sierpnia 2004 r.;
- 3) monitorowanie, wykrywanie i rozpoznanie skażeń, umożliwiające natychmiastowe stwierdzenie wzrostu poziomu skażeń w oparciu o standardy i normy krajowe;
- 4) ostrzeganie i alarmowanie ludności lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej o skażeniach;
- 5) opracowywanie ocen eksperckich stanu zagrożenia skażeniami i przygotowywanie zaleceń postępowania ochronnego;
- 6) doradztwo specjalistyczne w zakresie metodyki ograniczania zasięgu i skutków oddziaływania skażeń;
- 7) uruchamianie systemów wykrywania i alarmowania o skażeniach ludności lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz uruchamianie działań interwencyjnych.

§ 8.

1. Przygotowanie systemów wchodzących w skład krajowego systemu do realizacji zadań, o których mowa w § 7, realizują w zakresie swoich kompetencji organy i jednostki organizacyjne, o których mowa w § 4, w stosunku do podlegających im systemów, w szczególności przez:

- 1) działania planistyczne, organizacyjne i szkoleniowe dotyczące:
  - a) aktualizacji danych o potencjalnych źródłach zagrożenia skażeniami,
  - b) doskonalenia procedur podnoszenia gotowości tych systemów - stosownie do poziomu zagrożenia skażeniami,
  - c) aktualizacji planów rozmieszczenia punktów wykonujących pomiary skażeń w zależności od stanu gotowości systemu i danych wynikających z analizy potencjalnych zagrożeń,
  - d) doskonalenia sposobów i procedur współdziałania w zakresie monitoringu, prognozowania, rozpoznania i oceny sytuacji skażeń,
  - e) sposobów organizacji i utrzymania łączności i wymiany informacji o skażeniach w warunkach pokoju i w stanach nadzwyczajnych,
  - f) tworzenia warunków do preferencyjnego przekazu informacji w systemach wykrywania i alarmowania,
  - g) doskonalenia procedur uruchamiania i wdrażania zadań z Wykazu Przedsięwzięć Narodowego Systemu Pogotowia Kryzysowego, o którym mowa w § 7 pkt 2;
- 2) organizowanie szkoleń i doskonalenie osób funkcyjnych w zakresie: wiedzy o właściwościach źródeł skażeń, systemów ochrony przed skażeniami, sposobów i metodyki dokonywania pomiarów skażeń, oceny sytuacji skażeń, usuwania skutków skażeń oraz prawnych rozwiązań dotyczących zagadnień ochrony przed skażeniami;
- 3) organizowanie oraz prowadzenie ćwiczeń i treningów sprawdzających i doskonalących funkcjonowanie tych systemów i procedur oraz udział w takich ćwiczeniach i treningach.

§ 9.

Podmioty, o których mowa w § 4, w przypadku wykrycia zagrożenia skażeniami lub stwierdzenia wystąpienia skażeń przez podległe im systemy, niezwłocznie powiadamiają właściwy terytorialnie dla miejsca takiego zdarzenia organ administracji publicznej.

§ 10.

1. Sygnały alarmowe i komunikaty ostrzegawcze powszechnie obowiązujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa załącznik do rozporządzenia.
2. Sygnały alarmowe i komunikaty ostrzegawcze mogą być wykorzystane, z zastrzeżeniem ust. 4, wyłącznie na potrzeby systemów, o których mowa w § 1, w sytuacji rzeczywistego zagrożenia.
3. Decyzje o wprowadzeniu lub ogłoszeniu sygnału lub komunikatu ostrzegawczego, a także o ich odwołaniu podejmuje właściwy terytorialnie organ administracji publicznej.
4. Wykorzystanie sygnałów alarmowych i komunikatów ostrzegawczych w ramach treningów i ćwiczeń systemów wykrywania i alarmowania możliwe jest po ogłoszeniu tego faktu przez właściwe terytorialnie organy administracji publicznej, z 24 godzinnym wyprzedzeniem, w środkach masowego przekazu i w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie. Ogłoszenie zawiera informacje o zakresie i zasięgu terytorialnym prowadzonego treningu lub ćwiczenia.

§ 11.

1. Minister Obrony Narodowej oraz minister właściwy do spraw wewnętrznych we współpracy z wojewodami prowadzą ogólnokrajowe treningi uruchamiania systemów i ich pracy w ramach krajowego systemu, nie rzadziej niż raz w roku i ogólnokrajowe ćwiczenia systemów nie rzadziej niż raz na trzy lata.
2. Przygotowania i przeprowadzenia treningów i ćwiczeń finansuje się odpowiednio z budżetów: Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw wewnętrznych i wojewodów.
3. Program treningów i ćwiczeń ogólnokrajowych ma w szczególności na celu sprawdzenie i doskonalenie przygotowania systemów do działania w ramach krajowego systemu w sytuacji pokoju i stanach nadzwyczajnych, a także sprawdzenie przygotowania do realizacji zadań wynikających z Wykazu Przedsięwzięć Narodowego Systemu Pogotowia Kryzysowego, o którym mowa w § 7 pkt 2, oraz weryfikację i doskonalenie procedur i mechanizmów funkcjonowania systemów.

§ 12.

Funkcjonowanie systemu, organu lub jednostki organizacyjnej, o których mowa w § 4, w krajowym systemie nie zmienia ich podległości organizacyjnej w szczególności podległości systemu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz systemów określonych w przepisach dotyczących prawa atomowego, administracji rządowej w województwie oraz chorób zakaźnych i zakażeń.

§ 13

Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej zapewnia dane meteorologiczne na potrzeby działania systemów w ramach krajowego systemu.

§ 14

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów

Załącznik do rozporządzenia MSWiA z dnia .. 2006 r. (poz. .)

RODZAJE ALARMÓW, SYGNAŁY ALARMOWE

Lp.	Rodzaj alarmu	Sposób ogłoszenia alarmów			Sposób odwołania alarmów	
		Akustyczny system alarmowy	Środków masowego przekazu	Wizualny sygnał alarmowy	Akustyczny system alarmowy	Środków masowego przekazu
1.	Alarm powietrzny	- Ciągły, modulowany dźwięk syreny w okresie jednej minuty - Następujące po sobie sekwencje długich dźwięków sygnałów dźwiękowych pojazdów, gwizdków, trąbek lub innych przyrządów nasprężone powietrze w stosunku 3:1; w przybliżeniu 3 sekundy dźwięku oraz 1 sekunda przerwy.	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! ogłaszam alarm powietrzny dla	Znak czerwony najlepiej w kształcie kwadratu	Dźwięk ciągły trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm powietrzny dla .....
2.	Alarm o skażeniach	-Przerwany modulowany dźwięk syreny - Sekwencja	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! ogłaszam alarm o	Znak czarny najlepiej w kształcie trójkąta	Dźwięk ciągły trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm o skażeniach

	krótkich skażeniach ..... sygnałów (podać rodzaj skażenia) wydawanych dla ..... sygnałem dźwiękowym pojazdu lub innym podobnym urządzeniem lub też uderzenia metalem czy też innym przedmiotem w stosunku 1:1, w przybliżeniu 1 sekunda wydawania dźwięku oraz 1 sekunda przerwy				dla .....
--	---	--	--	--	-----------

KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE

Lp.	Rodzaj komunikatu	Sposób ogłoszenia komunikatu		Sposób odwołania komunikatu	
		Akustyczny system alarmowy	Środków masowego przekazu	Akustyczny system alarmowy	Środków masowego przekazu
1.	Uprzedzenie o zagrożeniu skażeniami		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Osoby znajdująca się na terenie ..... około godz. .... min..... może nastąpić skażenie ..... (podać rodzaj skażenia)		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołanie uprzedzenia zagrożeniu ..... (rodzaj skażenia) dla .....

			w kierunku ..... (podać kierunek)		
2.	Uprzedzenie o zagrożeniu zakażeniami		Formę i treść komunikatu uprzedzenia o zagrożeniu zakażeniami ustalają organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej		
3.	Uprzedzenie o klęskach żywiolowych i zagrożeniu środowiska		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Informacja o zagrożeniu i sposobie postępowania mieszkańców		Powtarzana trzykrotn zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm klęskach ..... dla .....

UZASADNIENIE

Nowelizacja art. 6 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, Nr 277, poz. 2742 oraz z 2005 r., Nr 180, poz. 1496) stworzyła konieczność opracowania nowego projektu rozporządzenia Rady Ministrów określającego kwestie organizacji, warunków przygotowania oraz funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz określającego właściwości organów w tych sprawach zaistniała potrzeba wydania dla którego niniejszy przepis stanowi podstawę prawną do jego wydania.

Przedmiotowa zmiana, polegająca na skreśleniu w art. 6 ust. 2 pkt 5 słowa "promieniotwórczych", dała możliwość całościowego uregulowania problematyki skażeń, a nie tylko jej wycinka, tj. skażeń promieniotwórczych. Ponadto w ten sposób została wyeliminowana niespójność pomiędzy art. 6 ust. 2 pkt 5 ustawy (w brzmieniu przed nowelizacją była mowa o skażeniach promieniotwórczych) a art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy określającym wszystkie systemy.

W treści projektu rozporządzenia w § 2 zostały wyjaśnione lub dookreślone pojęcia, które mogły budzić wątpliwości interpretacyjne, np. takie jak: alarm, alarmowanie, analiza skażeń, monitoring skażeń, obserwacja, ostrzeżenie, pomiar, powiadomienie, prognozowanie, rozpoznawanie skażeń, skażenie, systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach, wykrywanie skażeń i zakażeń.

Projekt zakłada, iż w przypadku wystąpienia stanów nadzwyczajnych lub skażeń albo w przypadku przeprowadzania treningów, niezależne systemy łączone są w jeden jednolity krajowy system wykrywania skażeń i alarmowania, nadzorowany przez Ministra Obrony Narodowej (§ 3). W skład takich systemów (§ 4) wchodzi systemy wykrywania i alarmowania oraz organy i jednostki organizacyjne dokonujące takich analiz i ocen.

Następnie w § 5-9 zostały określone zadania realizowane przez podmioty odpowiedzialne za przygotowania tych systemów i utrzymania w gotowości do działania oraz określone mechanizmy współpracy i wymiany informacji o zagrożeniach kierując się zasadą nadrzędności władz o właściwościach ogólnych nad podmiotami o uprawnieniach szczegółowych. W dalszej kolejności określone zostały kompetencje w odniesieniu do szczegółowych zagrożeń (chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych) i współdziałanie właściwych organów w tym zakresie

Ponadto w § 10 projektu została określona tabela sygnałów powszechnego ostrzeżenia, stanowiąca załącznik do projektu, likwidując tym samym lukę prawną powstałą po utracie z dniem 1 lipca 2004 r. mocy prawnej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie obrony cywilnej (Dz. U. Nr 93, poz. 429), do którego załącznikiem była tabela sygnałów powszechnego ostrzeżenia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty na które oddziałuje projektowana regulacja.

Zakres projektowanej regulacji obejmuje organy i jednostki organizacyjne dokonujące analizy i oceny sytuacji skażeń oraz opracowywania, ogłaszania i wprowadzenia działań interwencyjnych.

2. Konsultacje społeczne.

Ze względu na zakres przedmiotowej regulacji, tj. dotyczący organizacji, warunków przygotowania oraz funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także na podmioty, na które będzie oddziaływała regulacja - przedmiotowe rozporządzenie nie było przedmiotem konsultacji społecznych.

3.Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych .

Skutki finansowe wprowadzenia rozporządzenia szacowane są jako nieistotne dla budżetu państwa. Wynika to z faktu, iż nie są powoływane nowe organy czy jednostki organizacyjne. Ewentualne wydatki wiązać się będą z kosztami prowadzonych treningów i ćwiczeń organów administracji państwowej i samorządowej i ewentualnych szkoleń pracowników, które byłyby pokrywane z budżetów bieżących podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i funkcjonowanie systemów.

4.Wpływ na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną gospodarki i przedsiębiorczość oraz sytuację i rozwój regionów

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną gospodarki i przedsiębiorczość oraz sytuację i rozwój regionów.

5. Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Zakres regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.